

6

ח"ר

חלים, ממילא כשנשאת לו אם הוא קמי שמיא כשר, ג"כ נתקיים התנאי.

הק' עקיבא

וכבוד מרן הגאון ר' איסר זלמן מלצר שליט"א העיר בזה, כי בעיונו בשאלת הפ"מ לענין הקראים, ובדיוניו בזה בסוף תשובתו, דהנ"מ למעשה בזה"ל שאין בנמצא שפחות טבולות, שאפשר לקנות ולהטבילה מרצונה ולשחררה, בדתנו בקידושין כ"ט, — נתקורר אגב אורחא, בענין שמתלבטים בו רבני חו"ל, כשכאים לפנייהם להתגייר לשם אישות, ויש בזה שעת הדחק, שכלא גירות היים הווג באיסור, ומצוי שרוצים לקבל באמת לשמור המצות, שאילו יש עצה, לקנות הנכרי או הנכרית לשם עבד או שפחה, ובמ"ש הרמב"ם פ"ד מה' איסור' ה"ט, שהעבד הנלקח מן העובדים אין אומרים לו מה באת זכר, ואח"כ לשחרר, אלא להפסק הוא, לפי מ"ש הרמב"ם שם בפ"ג הי"ח, שרובם חוזרים, וממילא אין נ"מ, כיון שהכונה לשם שחרור, ויש לעיין בזה"ל עכ"ל.

והירוש על הגאון רעק"א ז"ל, שלא העיר כלום מהא דדינא דמלכותא אם הוי דינא בזה, שוב בא לידי ספר פני משה הנ"ל וראיתי שם (סי' א') שבאמת דין משום ד"מ דינא, ורק כתב דשם ל"ה כנגד דד"מ.

ואפשר דאם משום הכי, היה אפשר למצוא עצה משום תקנת העגונים, אבל ביותר תימא על הגאון ר' איסר זלמן ז"ל, דבדאי משום תקנת גיור משום אישות, אין לכנס בפירצה דהיקא, אבל בלא הכי נשאר בצ"ע, משום דרובן חוזרים, וכיון דבאנו לזה, שוב צ"ע, גם אם נעשה כן משום תקנת עגונים, ובאשר כי לפני איוה שנים בא שאלה בזה לפני, ובאתי בזה בחליפת מכתבים עם מחו' הרב הגאון מוה"ר מרדכי יעקב ברי"ש שליט"א אב"ד דק"ק ציריך יצ"ח, כאשר נדפס בספרו שו"ת חלקת יעקב (ח"ג סי' צ' צ"א צ"ב) ע"ח"ש, אמרתי להציע בסימנים שאח"כ מה שכתבתי בזה כדי לבאר חו"ד הענין, מה דאין להורות הלכה למעשה בזה"ל, אף בשביל עצה לטחך בניו של ממזר.

סימן מז

בנדון דאין להתיר בזה"ל שפחה לממזר לטהר בניו

שאלה

יש אתנו בעירנו קרוב למנין עשרה בחורים, אשר לסיבת המהפכה ממלטול המשפחות בארצות פוזוריהם, אחרי אשר נתקבצו מגלות דייטשלאנד — ונתרחקו הנשים מבעליהן — ונתהוה כמה וכמה מקרים לא טהורים, שהאברכים לא בדקו כהוגן על זוגיהם, ולקחו להם נשים מאשר בחרו, — ובימים ההם תיכף בחדשים הראשונים אחרי השחרור, לא הוי להם שום מנהיג ומו"צ בהעיר אשר יעוררם ע"ז — ואח"כ במשך חצי שנה או שנה, אתרמו מילתא אשר בעליהן הראשונים שבו מארצות שביים — ואז הוי כבר בריכם בין שיניהם — וממילא נולדו ממקרים כאלו כמה וכמה ממזרים גמורים, ממזרים מה"ת, ונשארו הנשים עד היום עם בעליהם החדשים, — ועתה הבחורים האומללים הנ"ל, כבר הגיעו לפרק האיש מקדש — ומעתה הבן שואל מה יעשה עמו, והגם שספרי הש"ע בתוהם לפני — אבל להלכה למעשה, איני יודע פשר דבר וכו' — נא האר עיני, איך לדייני דינא להא דינא. (הרב צבי אלימלך קאליש שליט"א מונקאטש).

תשובה

הנה אחרי העיון ראיתי דאין לבורות הלכה למעשה בזמן הזה כעלם הכז"ל במתני (קידושין ס"ט ע"ה), ר' ערפון אומר, יכולין ממזרים לטהר, כינא ממזר שנשא שפחה בזה עבד, שחררו

נמלא הבן בן חורין וכו', ובגמ' אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ט, ולכתחילה קאמר, וכמו באושפזיכני דרבי שמלאי ממזר הוי, ואמר לי אי לקדמתך טהרתוהו לצנך, ופי' רש"י, אם הייתי מכריך קודם שנשאת אשה, הייתי משיחך ענה לטהר צניך, שהי' אומר ליקח שפחה ע"ש, — וכן נפסק להלכה ברמב"ם (פ"ט מה' א"צ ה"ד) ובש"ע ח"ט (סי' ד' סעיף כ') צלי חולק. — ונתקשיתי בזה על הפוסקים, שס"ל דממזר מחייב במזות פו"ר, ע"י פמ"ג (ח"ה סי' ר"מ) ומנ"ה (מז"ה א'), דא"כ האריך נסב לי ענה לנשא שפחה, וכו' צשפחה בודלי חינו מקיים פו"ר, ע"י ח"ט (סי' א') סעיף ז'), ושוב ראיתי שהעירו בזה הפוסקים, הוצא באלור הפוסקים שם (אות א'), ונהנתי, אבל להלכה למעשה אין בזה חולק, דאנסיציון לי ענה לטהר צניו ע"י שפחה, — ודווקא ממזר התיור ולא גוי, וכמ"ש צר"ח שם, וז"ל ממזר חמאי מותר צשפחה, שהרי חייב הוא בכל לאוין שבתורה, ומאי שנא ממשחרר, דאסור אפילו צשפחה, כדאמרין (צ"ה השולח דף מ"א ע"ה), לישא שפחה חינו יכול, חי' ר"ת ז"ל דלאו צשפחה שאני, דלא אמר רחמנא לא יחי שפחה, ודאפקי רחמנא בלשון לא יחי קדש, משמע שאין ממזר בכלל, שבין טיורתי צעזערה קדש ועומד הוא עכ"ל, וכ"ז מרומז בלשון רש"י שם (ד"ה לכתחילה), וז"ל, ממזר נושא שפחה, דכי כתוב לא יחי קדש צישראל כתיב ע"ש, ושמע מינה, דצישראל צין צשפחה וצין צנכרית הוי דאין, וצממזר צנכרית דהוי דאין אסור, וצשפחה דאין